

Män och kvinnor i tysk politik

15/8

Den kvinnliga rösträtten tycks överallt, ehuru i starkt växlande grad, ha verkat i konservativ riktning. Delvis sammanhänger detta med att det över huvud låga kvinnliga valdeltagandet varit relativt lägst inom de "lägre" samhällsgrupperna; ämbetsmännens och direktörernas fruar och döttrar röstar i nästan samma utsträckning som sina män och fäder, medan bland arbetare och småbrukare kvinnorna, särskilt de ogifta, visat vida mindre politiskt intresse än männen. En utjämning har i detta hänseende ägt rum i flera länder, bland annat i Sverige, där kvinnornas politiska uppträdande numera föga skiljer sig från männen. En annan faktor av betydelse är att kvinnorna i stor omfattning gått till partier med religiös inriktning, och dessa partier hör nästan genomgående till det konservativa lägret.

Under Weimarrepubliken fastställde man i ett stort antal valdistrikt hur män och kvinnor röstade genom att använda skilda valkuvert för de båda könen. Olikheter befinns vara mycket betydande; kvinnorna slöt sig långt mer än männen till de religiösa partierna, särskilt den katolska centern, medan ytterlighetspartierna till höger och vänster, såsom kommunisterna och — till en början — nationalsocialisterna, övervägande fick sina röster från männen. Den politiska betydelsen av den kvinnliga rösträtten blev sålunda mycket stor: sannolikt är att kvinnornas röster hindrade en socialistisk majoritet i 1919 års nationalförsamling och att under de följande åren dessa röster vid vissa tillfällen på ett avgörande sätt bidrog till bevarandet av en demokratisk majoritet i den tyska riksdagen. Då nationalsocialismen i början av 1930-talet växte ut till en stor rörelse förändrades emellertid successivt situationen. De antisocialistiska väljarerna gick i massor över till detta parti och i speciellt hög grad kvinnorna; under stridens skärpning ökades därjämte valdeltagandet, och kvinnogrupper som tidigare inte röstat aktiverades av nazismen. Med

en viss schematisering kan påstås att de marginalröster som gav Hitler segern kom från tidigare passiva kvinnokategorier, såsom kontorsanställda samt butiks- och hembiträden.

Som ett — visserligen extremt — exempel på skillnaden mellan männens och kvinnornas politiska ställningstagande kan nämnas resultatet av riksdagsvalet i november 1932 i en liten katolsk kommun (Schüttenwald i Baden); det bör understrykas att den segrande nazismens förmåga att vinna kvinnorna föga framträdde i rent katolska områden. Nationalsocialismen fick 266 manliga och 175 kvinnliga röster; motsvarande siffror för kommunisterna var 172 och 52; den katolska centern fick däremot blott 299 manliga röster mot 488 kvinnliga.

*

I det nya Västtyskland har uppdelandet av manliga och kvinnliga röster praktiserats blott i starkt begränsad omfattning. I den mån så skett har emellertid samma tendenser konstaterats som under Weimartiden, kanske ännu mera markerade. Uppdelningen har nu i regel tillgått på så sätt att män och kvinnor fått avge sina röster i skilda rum eller bås; man anser sig på detta sätt ha minskat det ofta fastslagna inflytande som männen utövar på de till familjen hörande kvinnorna.

Staden Köln har vid flera val genomfört en uppdelning av rösterna. Följande uppgifter från lantdagsvalet den 18 juni i år lär vara representativa för erfarenheterna i katolska områden över huvud.

Partier	Procent	
	män	kvinnor
Kristligt-demokratiska unionen (CDU)	40,2	59,8
Socialdemokrater	53,2	46,8
Liberaler (FDP)	53,5	46,5
Kommunister	60,5	39,5
Center	48,0	52,0
Extrema högerpartier (genomsnitt)	60,0	40,0

Det bör tilläggas att av de röstande 48 procent var män, 52 procent kvinnor.

Könsskillnaden framträder alltså utomordentligt starkt vid röstningen. De två partier som

är religiöst inriktade, CDU och centern, har ensamma ett över-skott av kvinnor; av intresse är att CDU, som är mera konservativt och i stort sett stöds av prästerskapet, har en vida starkare ställning än den likaledes katolska, men avgjort radikala centern. Extremistpartier av olika färg — kommunister och nationalisterna — finner sina rekryter övervägande bland männen. Med tanke på dessa och andra uppgifter kan det anses tämligen säkert att CDU:s förslag framför socialdemokratin i förbundsdagen beror på den kvinnliga rösträtten. A andra sidan kan denna, liksom i Weimarrepubliken före nazismens genombrott, anses vara en demokratisk likaväl som en konservativ garanti.

Kvinnorna röstar alltså inte med de partier som har kvinnoemancipationen på sitt program, snarare tvärtom. Som en liten illustration till detta uppenbara faktum kan nämnas att sju av de tolv CDU-kvinnorna i förbundsdagen anger sitt yrke som "Hausfrau", mot två av socialdemokratin elva kvinnliga representanter.

Man har spekulerat mycket över orsakerna till skillnaderna mellan män och kvinnor i politiken och härvid i regel fallit tillbaka på populära och billiga klichéer. Det har talats om kvinnornas religiösa instinkt, deras principiella ovilja mot politik, deras förkärlek för "starka" män (under uppslutningen kring Hitler). I själva verket synes det klart att skillnaderna väsentligen beror på traditionella — om också ursprungligen biologiskt grundade — olikheter i könen sociala situation.

HERBERT TINGSTEN